

ACC. N:R M. 15811:1.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Gunnar Johansson, Rottne*
Härad: *Norvidinge* Berättare: " " "
Socken: *Lövaby* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1904* i *Lövaby*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fulbegärning på havgården. s. 1.

LWF 32

8/3-63

Skriv endast på denna sida.

9. U. F. 32. Julbegäring på hergårderna

1/ Gårdens tjänstefolk fick julbegäring
och kallades "julahögar"

2/ Det var husfrun som ordnade med detta.

3/ De fingo var sin "julahögar" bestående
av julbröd, bakade julgubbar & julgumm-
nor av vetedeg, pepparkakan bakade som
gubbar och gummor. Det var lika år från år.

6/ Tjänstefolket samlades i köket där de fick
"droppa i grytan" och så utdelades jul-
högarerna.

7/ Det skedde på julaftonen.

LUND.

JULBEGÅVNING PÅ HERRGÅRDEN.

1. Vilka erhöillo gåvor av något slag till julen:

bland gårdens tjänstefolk

bland gårdens underhavande

bland socknens folk

bland utsocknes folk (t.ex. häradstjänare)

bland familjemedlemmarna.

2. Vem ordnade med och förberedde julbegåvningen?

Vem utdelade gåvorna - bland familjen - bland tjänarna - och hur gick det till? Fördes gåvorna ut till de underlydandes hem eller skulle de avhämtas på huvudgården?

3. Beskriv julbegåvningens olika beskaffenhet med hänsyn till mottagarens samhällsställning, kön, ålder. Värdefullt är att få fram de minsta skiftningar i julbegåvningens traditionella innehåll. Vad har betraktats som särskilt hederligt? Motsvarade julbegåvningen en persons duktighet, ålder i tjänsten o.s.v. och på vad sätt?

4. Förekom julbegåvningen i form av vissa varor till jul, såsom ved, ljus, potatis, säd, fläsk, malt etc.? Förekom julbegåvning i form av klädespersedlar, skodon o. dyl. - tyg, garn, tråd? - i form av beredda födoämnen och drycker, såsom bröd, korv, dricka etc. Eller såsom nyttiga eller nöjsamma presenter - julklappar till barn och vuxna? Leksaker?

5. Hade man förberett julbegåvningen genom särskilt bak, brygd, slakt, ljusstöpning eller liknande? Lade man på förhand undan något av detta för att ge bort till jul?

6. Beskriv julhögens eller jullottens innehåll och anordning! Hade den en traditionellt bestämd form? Bestod den t.ex.

7. När och hur utlämnades julbegåvning? Redan vid Lucia? Vid Tomasmässan? Vid julafton? Känner man till tunnkannekväl-
len söndagen före jul, då tjänstfolket fick brännvinskan-
na att traktera sina vänner med? Var möjligen annandag
jul tidpunkt för kaffefest och begåvning för gårdens un-
derlydande?
8. Var julbegåvningen, exempelvis till tjänarna, bestämd i nå-
got kontrakt? Varför fick t.ex. präst och klockare gåvor
till jul? Var det vederlag i någon form från mottagarens
sida? Eller utgjorde gåvan till prästen en liten del av
tiondet? Skilde man mellan julbegåvning och avlöning in
natura?
9. Hur överlämnades julbegåvning exempelvis till präst, klocka-
re, skollärare och andra? Förekom traditionella yttranden,
sånger, upptåg, utklädsel vid begåvningens utdelande? Har
man t.ex. anordnat "jultomtar" för underlydandes barn?
Tillönskan om God Jul? Traditionell form för tacksägelse?
10. Vilken begåvning kom gårdens eller socknens fattiga till
del? Julaltare till den fattige? Hur behandlades jultig-
gare - bofasta fattiga? Delades fattigkost ut från skolan?
- 11) Gav tjänarna varandra gåvor sinsemellan? Är det bekant om
t.ex. präst och klockare gävo varandra något? Förekom det
att herrskapsbarnen kunde få någon liten julgåva från nå-
gon av tjänarna - barnsköterskan t.ex.? Gävo herrskaps-
familjerna t.ex. på ett par grangårdar varandra gåvor?